

Kış Uykusu Filminin Jung'un Arketipler Kavramı Perspektifinden İncelenmesi

Uzm. Psk. Deniz Aykol Ünal

Near East University Hospital, Nicosia-Cyprus, Mersin 10 Turkey
Orcid: <https://orcid.org/0009-0006-7531-7602>, E-mail: denizaykolunal@gmail.com

Doç. Dr. Meryem Karaaziz

Department of Psychology, Near East University, Faculty of Arts and Science, Nicosia-Cyprus, Mersin 10
Turkey <https://orcid.org/0000-0002-0085-612X>

Özet

Bu çalışmada, Kış Uykusu filmi, karakterlerin davranışlarının ardındaki psikolojik örüntüleri ortaya koymak amacıyla analitik psikoloji yaklaşımı doğrultusunda arketipler üzerinden incelenmiştir. Film, karakter odaklı yapısı ve diyaloglar aracılığıyla içsel süreçleri görünür kılmaya nedeniyle bu tür bir çözümleme için uygun bir örnek olarak değerlendirilmiştir. Bu amaçla nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış; film çoklu izleme yoluyla değerlendirilmiş ve sahneler arketipsel kavramlar çerçevesinde analiz edilmiştir. Filmde yer alan karakterler gölge, persona, anima/animus, çocuk, kurban, hükümdar, bakıcı ve benlik arketipleri doğrultusunda incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda, karakterler arası ilişkilerin derin psikolojik süreçlerle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Arketipsel örüntülerin karakterler arasında farklı biçimlerde ortaya çıktığı ve özellikle kişilerarası etkileşimler aracılığıyla görünür hale geldiği saptanmıştır. Filmdeki temel psikolojik gerilimin Aydın karakterinin dış dünyaya sunduğu kimlik ile bastırıldığı yönleri arasındaki çatışmadan kaynaklandığı gözlenmiştir. Bu gerilimin kişilerarası ilişkilerde mesafe, yargılama ve kontrol çabaları şeklinde tekrar ettiği; karakterin duygusal boyutta sınırlı bir temas kurabildiği anlaşılmıştır. Filmin sonunda karakterin, ilişkilerinde giderek artan gerilim karşısında yaşadığı içsel sıkışma sonucunda sorunu dışsallaştırmak yerine kendisine yönelerek daha sorgulayıcı bir tutum geliştirdiği ve bu yönelimin bireyleşme süreci kapsamında benlik farkındalığının belirginleşmeye başlamasına işaret ettiği değerlendirilmiştir. Gelecek çalışmalarda farklı filmlerin benzer kuramsal yaklaşımlar doğrultusunda incelenmesi ve bu çözümlerinin psikolojik değerlendirmelerle birlikte ele alınması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kış Uykusu, analitik psikoloji, arketipler, film analizi, doküman analizi

An Analysis of the Film “Winter Sleep” from the Perspective of Jung's Concept of Archetypes

Abstract

In this study, the film Winter Sleep was examined through archetypes within the framework of analytical psychology in order to reveal the psychological patterns underlying the characters' behaviors. The film was considered a suitable example for such an analysis due to its character-driven structure and its ability to make internal processes visible through dialogue. For this purpose, document analysis, one of the qualitative research methods, was employed; the film was evaluated through multiple viewings, and the scenes were analyzed within the framework of archetypal concepts. The characters in the film were examined in terms of the archetypes of shadow, persona, anima/animus, child, victim, ruler, caregiver, and self. The findings indicated that interpersonal relationships among the characters were associated with deeper psychological processes. Archetypal patterns were observed to emerge in different forms across characters and became particularly visible through interpersonal interactions. The central psychological tension in the film was found to stem from the conflict between the identity that Aydın presents to the external world and his repressed aspects. This tension was observed to recur in the form of distance, judgment, and attempts at control within interpersonal relationships, while the character was found to have limited engagement with the emotional domain. In the final part of the film, it was

observed that, in response to the increasing tension in his relationships, Aydın turned inward rather than externalizing the problem and developed a more reflective attitude. This shift was interpreted as indicating the emergence of self-awareness within the individuation process. Future studies may examine different films within similar theoretical frameworks and evaluate such analyses in conjunction with psychological perspectives.

Keywords: Winter Sleep, analytical psychology, archetypes, film analysis, document analysis

Giriş

Carl Gustav Jung, insan ruhsallığını yalnızca bilinç düzeyinde ele alan yaklaşımların ötesine geçerek bilinçdışı süreçleri merkeze alan özgün bir yaklaşım geliştirmiştir. Freud'un psikanalitik modelinden ayrılarak kendi kuramını oluşturan Jung, bireyin içsel bütünlüğünü sağlama sürecini "bireyleşme" kavramı ile açıklamıştır (Jung, 1964). Bu yaklaşım, insan davranışını yalnızca semptomlar üzerinden değil, anlam arayışı ve içsel çatışmalar üzerinden değerlendirmesi bakımından önem taşımaktadır.

Jung'un analitik psikoloji yaklaşımına göre bireyin ruhsal yapısı, bilinç ile bilinçdışı arasındaki ilişki üzerinden şekillenmektedir. Psişe, bilinç ve bilinçdışı süreçlerin bütünüdür. Jung, bilinçdışını kişisel ve kolektif olmak üzere iki düzeyde ele alır; kişisel bilinçdışı bireysel deneyimlere bağlı içerikleri barındırırken, kolektif bilinçdışı arketipler aracılığıyla kendini gösteren evrensel bir yapıyı ifade etmektedir (Jung, 1968).

Analitik psikolojinin temel kavramlarından biri olan persona, bireyin toplumsal dünyaya sunduğu kimliği ifade etmekte ve aşırı özdeşleşme durumunda gerçek benliğin üzerini örtebilmektedir. Buna karşılık gölge, bireyin bastırıldığı ya da inkâr ettiği yönleri içermekte ve tanınmadığında davranış üzerinde etkili olabilmektedir. Jung ayrıca anima ve animus kavramlarıyla bireyin karşı cinsle ilişkili içsel yönlerini açıklamış; bu yapıların çoğu zaman kişilerarası ilişkilerde projeksiyonlar aracılığıyla ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu yapıların bütünleştirilmesi süreci ise bireyleşme olarak tanımlanmakta ve psikolojik gelişimin temel hedefi olarak görülmektedir (Stein, 2013).

Bu yaklaşım, sinema gibi insan deneyimini çok boyutlu biçimde yansıtan anlatıların incelenmesinde işlevsel bir zemin sunmaktadır. Bu çalışmada inceleme konusu olarak seçilen Kış Uykusu, taşra yaşamı ve sınıfsal ilişkiler üzerinden ilerleyen anlatısının ötesinde, karakterlerin içsel çatışmalarını ve kişilerarası gerilimleri görünür kılması açısından Jungçu analiz için uygun bir örnek oluşturmaktadır. Filmdeki karakterlerin yalnızca toplumsal roller üzerinden değil, ruhsal dinamikleriyle ele alınabilmesi bu seçimi gerekçelendirmektedir (Ceylan, 2014).

K1ş Uykusu'nun incelenmesi, bireyin kendi içsel dünyasıyla kurduğu ilişkinin kişilerarası çatışmalar üzerinden nasıl şekillendiğini anlamak açısından önem taşımaktadır. Film, farklı karakterler aracılığıyla gölge ile kurulan ilişkinin ve bireyleşme sürecinin farklı görünümünü ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, Jung'un analitik psikoloji yaklaşımının, K1ş Uykusu filmi üzerinden nasıl yorumlanabileceğini göstermeyi ve psikodinamik süreçlerin sinematografik temsillerine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, K1ş Uykusu filmi Carl Gustav Jung perspektifinden arketip kavramları doğrultusunda ele alınmış ve niteliksel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırma verilerinin temel kaynağını oluşturan yazılı ve görsel materyallerin sistematik biçimde toplanması, incelenmesi, sorgulanması ve yorumlanmasını içeren bir nitel araştırma yöntemidir (Sak ve ark., 2021). Doküman analizi, araştırma konusu ile ilişkili yazılı ve görsel materyallerin bir arada sistematik bir biçimde incelenmesi, anlamlandırılması ve yorumlanmasına dayanan bir nitel veri toplama ve analiz yöntemidir (Büyüköztürk, 2015).

Analiz sürecinde film araştırmacı tarafından üç kez izlenmiştir. Elde edilen bulgular arketip kavramlarına göre sınıflandırılmıştır.

Filmin Özeti ve Demografik Özellikleri

K1ş Uykusu, Kapadokya'da küçük bir otel işleten eski tiyatrocunun çevresindeki insanlarla kurduğu ilişkiler üzerinden, aslında onun iç dünyasında ilerleyen bir anlatı sunmaktadır. Dışarıdan bakıldığında kültürlü ve saygın bir profil çizen Aydın'ın; eşi Nihal, kız kardeşi Necla ve çeşitli sorunlar yaşayan kiracısıyla ilişkileri derinleştikçe, bu görünümün altında daha mesafeli, bencil ve denetleyici bir yapı bulunduğu görülmektedir. Bu durum, karakterin dış dünyaya sunduğu kimlik ile içsel yaşantısı arasında belirgin bir gerilim olduğunu düşündürmektedir. Film, kiracı İsmail'in oğlunun Aydın'ın arabasına taş atmasıyla başlar. Bu olay, yalnızca anlık bir tepki değil, aynı zamanda biriken duyguların ve gerilimlerin dışa vurumu olarak da değerlendirilebilir. Anlatı büyük ölçüde karakterler arasındaki diyaloglar üzerinden ilerlemektedir. Nihal'in okullara yardım toplama çabaları, onun kendi alanını oluşturma ve bağımsızlaşma isteğini ortaya koyarken, aynı zamanda yaşadığı yalnızlık duygusuna da işaret etmektedir. Necla ile yapılan konuşmalar ise Aydın'ın kendisiyle ilgili kurduğu anlamı sorgulatan önemli bir işlev görmektedir. Film genel olarak sakin bir tempodadır ve daha çok diyaloglara dayanmaktadır. K1ş mevsiminin durağan yapısı, karakterlerin iç dünyalarındaki

sıkışmışlık ve hareketsizlik duygusuyla paralellik göstermektedir. Filmin sonunda Aydın'ın kendi iç dünyasına yöneldiği ve değişime dair bir eğilim gösterdiği görülmektedir. Bu yönüyle Kış Uykusu, yalnızca kişiler arasındaki ilişkileri değil, aynı zamanda bireylerin kendi içsel gerilimleriyle kurdukları ilişkiyi de görünür hale getiren bir eser olma özelliği taşımaktadır.

Tablo 1. *Demografik Özellikler*

Özellik	Bilgi
Film Adı	Kış Uykusu
Yönetmen	Nuri Bilge Ceylan
Senarist	Nuri Bilge Ceylan, Ebru Ceylan
Oyuncular	Haluk Bilginer, Melisa Sözen, Demet Akbağ
Yayın Yılı	2014
Türü	Dram
Süre	196 dakika
Ülke	Türkiye, Fransa, Almanya
Dil	Türkçe

Araştırma ve Yayın Etiği

Yapılan araştırmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuş, yönergede bilimsel araştırma ve yayın etiği başlığında ikinci bölümde belirtilen bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Ayrıca Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurulundan ikincil veri toplamaya dair onay belgesi alınmıştır.

Bulgular

Carl Gustav Jung'a göre arketipler, kolektif bilinç dışında yer alan ve insan deneyimini evrensel düzeyde biçimlendiren temel psikolojik örüntüler olarak ele alınmıştır. Bu yapılar, doğrudan gözlemlenebilen somut varlıklar olmaktan çok, bireyin düşünce, duygu ve davranışlarında dolaylı biçimde ortaya çıkan eğilimler olarak değerlendirilmiştir (Jung, 1968). Arketipler çoğu zaman mitler, sanat eserleri ve anlatılar aracılığıyla görünür hale gelmiş; özellikle anlatı temelli eserlerde

karakterlerin psikolojik yapılarını anlamlandırmada işlevsel bir kavramsal araç olarak ele alınmıştır (Bassil-Morozow, 2023).

Jungçu yaklaşımda arketipler, sabit ve sınırlı bir listeye tanımlanmamış; buna karşın analitik psikoloji literatüründe bazı arketipsel örüntüler daha sık ele alınmıştır (Papadopoulos, 2006). Belli başlı arketipler kısaca şu şekilde özetlenmiştir: Benlik, gölge, persona, anima/animus, bilge, anne, çocuk, masum, kaşif, hükümdar, sanatçı, bakıcı, sihirbaz, kahraman, asi, aşık, soytarı ve yetim. Arketiplerin özellikle anlatı temelli eserlerde karakter çözümlemelerinde işlevsel bir kavramsal araç sunduğu belirtilmiştir (Papadopoulos, 2010; Bassil-Morozow, 2012). Bu arketipler her anlatıda aynı açıklıkta ortaya çıkmamıştır. İncelenen filmde de arketipsel yapılar çoğunlukla dolaylı ve parçalı biçimde değerlendirilmiştir.

Filmde gözlemlenen arketipsel yapılar, ilgili sahneler üzerinden ele alınmıştır. Arketipsel yorumlar yapılırken karakterlerin tekrar eden tutumları, ilişkisel örüntüler ve sahneler arası süreklilik dikkate alınmıştır. Sahnelere ilişkin zaman bilgileri Tablo 2’de sunulmuştur.

Gölge (Shadow)

Gölge, bireyin bilinçli benliği tarafından kabul edilmeyen ve bastırılan yönlerini ifade eden bir arketip olarak tanımlanmıştır. Bu yönelim, bireyin psikolojik bütünlüğü açısından kritik bir unsur olarak değerlendirilmiştir (Stein, 2013).

Filmde gölge arketipi, İsmail karakterinin şiddet sahnesinde (16’25’’) açık biçimde gözlemlenmiştir. Bu sahnede bastırılmış öfkenin kontrolsüz biçimde dışa vurulduğu görülmüş ve bu durum gölgenin doğrudan ifadesi olarak yorumlanmıştır. Aydın’ın Necla ile tartışmasında (83’16’’) ise gölge daha örtük biçimde, pasif-agresif ve küçümseyici bir dil aracılığıyla ortaya çıkmıştır.

Filmin 181’42’’ dakikasındaki sahnede de, eserin o anına kadar sakin ve uysal görünümdeki Levent karakterinin bastırıldığı yönlerinin, alkol etkisi altında kontrolünün zayıfladığı bir anda masaya sertçe vurma davranışıyla açığa çıktığı dikkat çekmiştir. Bu farklı görünüm, gölgenin karakterler arasında değişen biçimlerde ortaya çıkabildiğini göstermesi açısından önemli bulunmuştur.

Persona

Persona, bireyin toplumsal dünyaya sunduğu ve sosyal uyumunu sağlayan bir psikolojik kimlik olarak tanımlanmıştır. Bu arketip, bireyin çevresi tarafından nasıl algılanmak istediğiyle yakından ilişkili olup, çoğu zaman içsel yaşantıyı düzenleyen bir maske işlevi görmektedir (Stein, 2013).

Filmde persona arketipi, Aydın karakteri üzerinden belirgin biçimde gözlemlenmiştir. Özellikle gazeteye yazı yazdığı sahnede (47'58''), karakterin kendisini entelektüel, ahlaki ve toplumsal açıdan üstün bir konumda sunduğu dikkat çekmiştir. Bu sunumun yalnızca ilgili sahneyle sınırlı kalmayıp, karakterin film boyunca sürdürdüğü söylem ve tutumlarla desteklendiği görülmüştür. Bununla birlikte, Aydın'ın kişilerarası ilişkilerde sergilediği mesafeli ve zaman zaman küçümseyici davranışların bu idealize edilmiş kimlikle örtüşmemesi, persona ile içsel yaşantı arasında belirgin bir uyumsuzluk bulunduğunu düşündürmüştür. Bu nedenle persona arketipinin, Aydın karakterinde güçlü ancak bütünleşmemiş bir biçimde ortaya çıktığı değerlendirilmiştir.

Anima

Anima, erkeğin bilinçdışındaki dişil yönü ifade eden bir arketip olarak tanımlanmıştır. Bu arketipsel içerik, doğrudan gözlemlenebilen bir özellik olmadığından, çoğunlukla bireyin kişilerarası ilişkileri üzerinden yansıtma yoluyla dolaylı biçimde ortaya çıkmaktadır (Samuels, 1985).

Filmde anima, doğrudan bir karakter üzerinden değil, Aydın karakterinin Nihal ile kurduğu ilişki üzerinden değerlendirilmiştir. Aydın'ın genel olarak duyguları anlamakta güçlük yaşadığı, mesafeli ve zaman zaman küçümseyici bir tutum sergilediği dikkat çekmiştir. Özellikle filmin 115'03'' dakikasındaki sahnede Aydın'ın Nihal'in yoğun duygusal tepkilerini anlamlandırmakta zorlandığı, onun sorunlarına alaycı ve mesafeli bir yaklaşım gösterdiği görülmüştür. Bu durum, karakterin kendi duygusal alanıyla sınırlı bir temas kurabildiğini düşündürmüştür ve anima ile kurulan ilişkinin bütünleşmiş bir nitelik taşımaktan ziyade zayıf ve kopuk olarak kaldığı şeklinde yorumlanmıştır.

Animus

Animus, kadının bilinçdışındaki eril yönü temsil eden bir arketip olarak betimlenmiştir. Bu yapı, çoğunlukla düşünsel süreçler, yargılama ve eleştirel tutumlarla ilişkilendirilmiştir (Stein, 2013).

Filmde animus, Nihal ve Necla karakterlerinde farklı biçimlerde ortaya çıkmıştır. Nihal'in yardım organizasyonu sahnesi (103'10''), bağımsızlık ve anlam üretme çabasıyla ilişkilendirilmiş; ancak bu çabanın süreklilik göstermemesi nedeniyle daha kırılğan bir görünüm sergilediği değerlendirilmiştir. Buna karşılık filmin 83'16'' dakikasındaki sahnede Necla'nın eleştirel ve sorgulayıcı tutumu, animusun daha belirgin ve düşünsel düzeyde ifade edildiğini göstermiştir. Bu karşılaştırma, aynı arketipsel içeriğin farklı karakterlerde farklı biçimlerde ortaya çıkabildiğini göstermesi açısından önemli bulunmuştur.

Çocuk (Child)

Çocuk, kırılgnalık, gelişim ve potansiyeli temsil eden bir arketip olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda yeni başlangıçların ve dönüşüm olasılığının simgesi olarak ele alınmıştır (Stevens, 2001).

Filmde bu arketip, İlyas karakterinde gözlemlenmiştir. Aydın'ın arabasına taş atarak camını kırdığı sahne (10'02''), yalnızca bireysel bir tepki olmayıp, aslında içinde bulunduğu sosyoekonomik koşulların yarattığı duygusal gerilimin dışavurumu olarak değerlendirilmiştir. Bu davranış, karakterin kırılgnlığını ve bastırılmış öfkelerini yansıtırken, aynı zamanda çocuk arketipinin kontrolsüz ve ilkel tepkilerle ortaya çıkabilen yönüne işaret etmektedir. Söz konusu sahnenin anlatıdaki temel çatışmayı başlatması, çocuk arketipinin yalnızca edilgen bir kırılgnlığı değil, aynı zamanda harekete geçirici bir işlev de taşıyabildiğini göstermesi açısından önemli bulunmuştur.

Kurban (Victim)

Kurban arketipi, bireyin kendisini çaresiz, sınırlı ve kontrol dışı koşullar içinde deneyimlediği durumları ifade etmektedir. Bu yapı, çoğunlukla edilgenlik, çaresizlik ve dış koşullar tarafından belirlenmişlik algısıyla ilişkilendirilmektedir (Pearson, 1991).

Filmde kurban arketipi, İsmail ve ailesinin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal koşullar üzerinden değerlendirilmiştir. Filmin 161'20'' dakikasındaki sahnede, bu karakterlerin yaşam koşulları karşısında sınırlı hareket alanına sahip oldukları ve içinde buldukları durumu değiştirmekte zorlandıkları görülmüştür. Bu durum, edilgenlik ve çaresizlik temalarıyla ilişkilendirilmiş; karakterlerin davranışlarının büyük ölçüde içinde buldukları koşullar tarafından şekillendiği şeklinde yorumlanmıştır. Bu yönüyle kurban arketipinin, bireysel zayıflıktan ziyade yapısal ve çevresel sınırlılıklarla ilişkili bir deneyim olarak ortaya çıktığı değerlendirilmiştir.

Hükümdar (Ruler)

Hükümdar arketipi, kontrol, düzen kurma ve otorite tesis etme eğilimleriyle ilişkilendirilen bir yönelim olarak tanımlanmıştır (Moore & Gillette, 1990). Bu yapı, bireyin bulunduğu alanı yönetme ve sınırları belirleme ihtiyacıyla bağlantılı olarak ele alınmaktadır.

Filmde hükümdar arketipi, Aydın karakterinin çevresi üzerinde kontrol kurma çabası üzerinden değerlendirilmiştir. Karakterin sahip olduğu ekonomik ve sosyal konum, onu bulunduğu alanın yöneticisi konumuna yerleştirmiştir. Ancak bu otoritenin daha çok tek yönlü bir kontrol girişimi olarak kaldığı, kişilerarası ilişkilerde karşılık bulmadığı dikkat çekmiştir. Aydın'ın başkaları üzerinde etkili olmaya yönelik çabalarının, ilişkisel düzeyde empati ve karşılık görmemesi nedeniyle

sınırlı kaldığı görülmüştür. Bu durum, hükümdar arketipinin güçlü bir düzen kurma kapasitesinden ziyade, kırılğan ve sürdürülebilir olmayan bir otorite biçimi olarak ortaya çıktığını düşündürmüştür.

Bakıcı (Caregiver)

Bakıcı, başkalarına destek olma ve koruma eğilimiyle ilişkilendirilen bir arketip olarak tanımlanmıştır (Pearson, 1991).

Filmde bu arketip, İmam Hamdi karakteri üzerinden değerlendirilmiştir. Filmin 16'55'' dakikasındaki sahnede karakterin taraflar arasında arabuluculuk yaparak çatışmayı yumuşatmaya çalıştığı görülmüştür. Benzer biçimde, 56'50'' dakikasındaki sahnede İlyas'ı özür dilemesi için Aydın'ın evine götürmesi, bozulan ilişkiyi onarma ve taraflar arasında denge kurma çabası olarak yorumlanmıştır. Bu iki sahne birlikte ele alındığında, karakterin çatışmayı azaltmaya ve ilişkileri düzenlemeye yönelik bir tutum sergilediği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, bu girişimlerin ilişkiler üzerinde belirgin bir etki yaratmaması, bakıcı arketipinin güçlü ve dönüştürücü bir biçimde değil, daha sınırlı ve pasif bir düzeyde ortaya çıktığını düşündürmüştür.

Benlik (Self)

Benlik, bilinç ve bilinçdışı süreçlerin bütünlüğünü temsil eden merkezi bir arketip olarak ele alınmıştır. Bu kavram, bireyleşme süreciyle ilişkili olup, bireyin farklı yönlerini fark etmesi ve bu yönleri daha bütünlüklü bir yapı içinde bir araya getirmesiyle bağlantılı olarak değerlendirilmiştir (Stein, 2013).

Filmde benlik, Aydın karakterinin genel psikolojik örüntüsü ve özellikle final sahnesindeki içsel yönelimi üzerinden ele alınmıştır (190'03''). Film boyunca Aydın'ın, dış dünyaya sunduğu entelektüel ve ahlaki kimliğiyle (persona) daha çok özdeşleştiği; buna karşılık öfke, küçümseme ve denetim ihtiyacı gibi yönlerini (gölge) sınırlı biçimde fark ettiği görülmüştür. Bu durum, karakterin bilinçli kimliği ile bastırılmış yönleri arasında belirgin bir gerilim bulunduğunu düşündürmüştür. Özellikle kişilerarası ilişkilerde tekrar eden mesafe, yargılama ve kontrol eğilimleri, bu içsel bölünmenin davranış düzeyindeki yansımaları olarak değerlendirilmiştir.

Filmin final sahnesinde ise (190'03'') Aydın'ın kendisiyle daha doğrudan ve sorgulayıcı bir ilişki kurmaya başladığı görülmüştür. Bu sahnede karakterin, daha önce dışsallaştırdığı ya da bastırdığı yönleriyle dolaylı da olsa temas kurduğu izlenimi oluşmuştur. Bu durum, bilinç ve bilinçdışı arasında daha bütünleştirici bir ilişkinin kurulmaya başladığını düşündürmüştür. Bununla

birlikte, bu değişim tamamlanmış bir dönüşümden ziyade, bireyleşme sürecine yönelik bir farkındalık ve yönelim olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 2. *Film analizinde özellikle seçilen sahneler*

Kavram	Sahne İçerięi	Süre
Gölge	İsmail'in bastırılmış öfkesini kontrolsüz biçimde şiddet yoluyla dışa vurduğu sahne	16'25''
Gölge	Aydın'ın Necla ile tartışmasında pasif-agresif ve küçümseyici bir tutum sergilediği sahne	83'16''
Gölge	Levent'in alkol etkisi altında bastırıldığı tepkileri açığa çıkararak masaya vurduğu sahne	181'42''
Persona	Aydın'ın gazeteye yazı yazarak kendisini entelektüel ve ahlaki bir kimlik üzerinden sunduğu sahne	47'58''
Anima	Aydın'ın Nihal ile ilişkisinde duygusal alana mesafeli kaldığı gerilim sahnesi	115'03''
Animus	Nihal'in yardım organizasyonu sürecinde bağımsızlık arayışı sergilediği sahne	103'10''
Animus	Necla'nın eleştirel ve tartışmacı tutumuyla Aydın'ı sorguladığı sahne	83'16''
Çocuk	İlyas'ın Aydın'ın arabasına taş atarak duygusal tepkisini dışa vurduğu sahne	10'02''

Kurban	İsmail ve ailesinin ekonomik ve sosyal sıkışmışlık içinde gösterildiği sahne	161'20''
Hükümdar	Aydın'ın çevresi üzerinde kontrol kurmaya çalıştığı ve otoritesini hissettirdiği sahneler	Birden çok sahne
Bakıcı	Hamdi'nin taraflar arasında arabuluculuk yaparak çatışmayı yumuşatmaya çalıştığı sahneler	Birden çok sahne
Benlik	Aydın'ın içsel sorgulama yaşadığı ve değişime yönelik bir eğilim gösterdiği final sahnesi	190'03''

Sonuç

Bu çalışmada, Kış Uykusu filmi, karakterlerin davranışlarının ardındaki psikolojik örüntüleri ortaya koymak amacıyla analitik psikoloji yaklaşımı doğrultusunda arketipler üzerinden incelenmiştir. Film, karakter odaklı yapısı ve diyaloglar aracılığıyla içsel süreçleri açığa çıkarması nedeniyle bu tür bir çözümlene için uygun bir örnek olarak tercih edilmiştir. Bu doğrultuda doküman analizi yöntemi kullanılmış ve karakterler gölge, persona, anima/animus, çocuk, kurban, hükümdar, bakıcı ve benlik arketipleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Yapılan analizler, filmdeki temel psikolojik gerilimin Aydın karakterinin dış dünyaya sunduğu kimlik ile bastırıldığı yönleri arasındaki çatışmadan kaynaklandığını göstermiştir. Bu gerilimin kişilerarası ilişkilerde giderek belirginleşen bozulmalara yol açtığı; bu süreçte yaşanan içsel sıkışmanın, karakterin kendisine yönelerek daha sorgulayıcı bir tutum geliştirmesine zemin hazırladığı değerlendirilmiştir. Bu durum, benliğe yönelme ve bireyleşme sürecine ilişkin bir farkındalık olarak yorumlanmıştır.

Bu çalışma sonucunda, arketipsel yaklaşımın film analizlerinde karakterlerin içsel dinamiklerini anlamlandırmak için işlevsel bir çerçeve sunduğu görülmüştür. Bununla birlikte, arketiplerin film içinde çoğunlukla dolaylı ve parçalı biçimde ortaya çıktığı belirlenmiş; bu nedenle yorumların filmdeki karakter ilişkileri ve sahne sürekliliği dikkate alınarak yapılmasının önemli

olduğu anlaşılmıştır. Gelecek alışmalarda farklı filmlerin benzer kuramsal yaklaşımlar doğrultusunda incelenmesi ve bu özömlerlerin psikolojik değerlendirmelerle birlikte yürütölməsi önerilmektedir.

Kaynaka

- Bassil-Morozow, H. (2012). Jungian film studies: The essential guide. *Journal of Analytical Psychology*, 57(3), 403–405.
- Bassil-Morozow, H. (2023). Archetypes in film and television narratives. *Encyclopedia of heroism studies*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-17125-3_164-1
- Büyüköztürk, ř., Kılı akmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, ř., & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri (19. baskı)*. Pegem Akademi.
- Ceylan, N. B. (Director). (2014). *Kış Uykusu* [Film]. Zeynofilm.
- Jung, C. G. (1964). *Man and his symbols*. Doubleday.
- Jung, C. G. (1968). *The archetypes and the collective unconscious* (2nd ed., R. F. C. Hull, Trans.). Princeton University Press. (Original work published 1959)
- Moore, R., & Gillette, D. (1990). *King, warrior, magician, lover: Rediscovering the archetypes of the mature masculine*. HarperSanFrancisco.
- Papadopoulos, R. K. (Ed.). (2006). *The handbook of Jungian psychology: Theory, practice and applications*. Routledge.
- Papadopoulos, R. K. (2010). Archetypes and the collective unconscious. *Journal of Analytical Psychology*, 55(2), 147–162.
- Pearson, C. S. (1991). *Awakening the heroes within: Twelve archetypes to help us find ourselves and transform our world*. HarperOne.
- Sak, R., şahin Sak, İ. T., Öneren şendil, ., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eđitim Dergisi*, 4(1), 227–250.
- Samuels, A. (1985). *Jung and the post-Jungians*. Routledge & Kegan Paul.
- Stein, M. (2013). *Jung’s map of the soul: An introduction*. Open Court.
- Stevens, A. (2001). *Ariadne’s clue: A guide to the symbols of humankind*. Princeton University Press.